

ОСОБЛИВОСТІ СИСТЕМИ ІНФОРМУВАННЯ ПРО РИЗИКИ РАДІОАКТИВНОГО ЗАБРУДНЕННЯ

Загроза радіоактивного забруднення присутня в сучасному житті постійно, починаючи від можливості виникнення техногенних аварій на атомних електростанціях та підприємствах ядерно-паливного циклу і завершуючи загрозою терористичної атаки з використанням ядерної зброї. Тому надзвичайно актуальним є і організація інформування про ризики (термін поширений в англомовних публікаціях як Risk Communication).

Численні дослідження підкреслюють важливість ефективного інформування про ризики, що дозволяє людям робити усвідомлений вибір і брати участь у прийнятті рішень про те, як слід управляти ризиками. Ефективне інформування про ризики надає людям своєчасну, точну, чітку, об'єктивну, послідовну і повну інформацію про ризики. Впровадження даної політики дозволяє створити відправну точка для створення поінформованого населення, яке є залученим, зацікавленим та орієнтується на пошук рішень, готового до співпраці та належним чином занепокоєного.

Погане інформування про ризики може сприяти підвищенню емоційної напруги серед населення, підірвати суспільну довіру, створити стрес і загострити існуючу кризу. Належне інформування про ризики може зібрати підтримку, заспокоїти знервовану громадськість, зміцнити довіру, заохотити до співпраці та потенційно допомогти врятувати життя про що свідчать низка досліджень [1]

Принципи інформування про ризики підтримуються великою кількістю досліджень у галузі поведінкових і соціальних наук. За останні 30 років тисячі статей про інформування про ризики були опубліковані в рецензованих наукових виданнях [2].

Дослідження показують, що психічний стрес, спричинений впливом реальних або уявних ризиків, може значно знизити здатність людини обробляти інформацію. Фактори, які викликають рівень занепокоєння і психічного стресу включають, але не обмежуються такими факторами як уявлення людей що: ризик знаходиться під контролем інших, особливо тих, кому не довіряють; ризик є мимовільним; ризик є неминучим; ризик має людське походження, а не природне; ризик є незнайомим або екзотичним; ризик загрожує травмою або смертю; ризик характеризується великим ступенем невизначеності; ризик може спричинити травми або смерть дітей, вагітних жінок або інших вразливих груп населення.

Практично всі характеристики, пов'язані з високим рівнем занепокоєння, тривоги, психічного стресу та сприйняттям ризику пов'язані зі сприйняттям радіаційних і радіологічних надзвичайних ситуацій [3]. Виклик для тих, хто інформує про радіаційний ризик, полягає в тому, щоб подолати комунікаційні бар'єри, створені такими факторами, що провокують тривогу.

Існує також декілька найважливіших викликів для ефективного інформування про ризики: 1. Вибірковість та упередженість у висвітленні ризиків у ЗМІ; 2. Психологічні, соціологічні та культурні фактори, які створюють у суспільстві хибні уявлення та нерозуміння про ризики.

Нижче наведено стислий виклад мінімальних вимог до ефективного інформування про ризики які рекомендовані для боротьби із наявними викликами під час та після радіологічної аварійної ситуації: оперативне надання відповідної інформації населенню; прозорість; послідовність і повнота щодо використання та значення радіаційних вимірювань (наприклад, бер, рентген, зіверт, мілізіверт, мікросіверт, бекерель, кюри); інформація щодо того як зменшити або уникнути опромінення; ризики радіаційного опромінення для аварійних служб, працівників атомних електростанцій та рятувальників; конкретні дії органів влади; периметр евакуації та рекомендації; додаткові загрози безпеці та захищеності[4].

Ефективне інформування про ризики є ключовим для прийняття обґрунтованих рішень щодо радіаційних та радіологічних аварійних ситуацій. Це основна практика і компетенція для всіх тих, хто займається управлінням радіаційними ризиками що формує впевненість громадськості у здатності окремих осіб та організацій справлятися з надзвичайними ситуаціями.

Список використаних джерел

1. Powell D, Leiss W. Mad cows and mother's milk: the perils of poor risk communication. Montreal: McGill-Queen's University Press; 1997.
2. Fischhoff B. Risk perception and communication. In: Detels R, Beaglehole R, Lansang MA, Gulliford M, eds. Oxford textbook of public health. Oxford: Oxford University Press; 2009: 940 –952.
3. Becker SM. Communicating risk to the public after radiological incidents. British Med J 335:1106 –1107; 2007
4. U.S. Environmental Protection Agency. Communicating radiation risks: crisis communication for emergency responders. Washington, DC: United States Environmental Protection Agency, Office of Radiation and Indoor Air; EPA-402-F07-008; 2007.